

В. Н. Гланц, аспірант
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Ефективно функціонуючі банки спроможні акумулювати значні суми грошових ресурсів і за сприятливих умов інвестувати їх у виробничий сектор економіки, який є матеріальною базою економічного розвитку суспільства та зростання добробуту народу. В цьому контексті актуальною постає проблема банківської діяльності як специфічного об’єкта оподаткування, саме в Україні, оскільки неузгодженостей в оподаткуванні банківської діяльності більше чим достатньо.

До початку фінансово-економічної кризи інтенсивний розвиток банківської системи засвідчував високий рівень прибутковості банківського сектору, дохідність якого значно перевищувала дохідність сектору реальної економіки. В той же час рівень надходжень від оподаткування банківської діяльності становив мізерні показники. Протягом 2008–2010 років банки відпрацювали з від’ємним фінансовим результатом, тобто зі збитками, через кризові події в економіці та прорахунки у діяльності самих банків. Отже, за ці роки, надходження коштів від оподаткування банківських установ до бюджету практично відсутні. Крім того за період кризи кредитування банками реального сектору економіки було згорнуто, що негативно відобразилось на вітчизняних підприємствах. В даному випадку банківські установи не виконують своєї однієї з основних функцій та покладеної на них місії – забезпечення стабільного розвитку економіки країни.

В Україні встановлено сімнадцять загальнодержавних і п’ять місцевих податків і зборів (обов’язкових платежів) до бюджетів, але не всі вони мають відношення до діяльності банків. Особливе місце в податковому регулюванні банківської діяльності займає податок на прибуток підприємств. Він має найбільшу питому вагу у величині податкових платежів, що здійснюють банки, і є другим за значущістю податком, який формує бюджет. Оскільки основною метою діяльності банків є отримання прибутку, то й банки є платниками податку на прибуток нарівні з іншими підприємствами, організаціями і установами України.

Серед податкових важелів регулювання діяльності банків, що використовуються у більшості країн світу, велике значення надають зниженню податкових ставок, оскільки воно істотно стимулює зростання ділової активності та інвестиційної діяльності банків. Однак з приводу даного питання думки вчених розділяються. Одні вчені вважають, що оподаткування банківського сектора є недостатнім і тому доцільно посилити податкове навантаження на нього. Але в такому випадку надмірне податкове навантаження на доходи завжди спонукає до пошуків різних методів несплати податків і неподання фінансової звітності банками до органів статистики. Протилежної думки дотримуються інші науковці, вважаючи, що податкові ставки на прибуток банків мають бути нижчими ніж для

підприємств виробничого сектору, аргументуючи це тим, що посилення податного тиску вплине на величину процентних ставок за кредитами, а подорожчання кредитів негативно відобразиться на виробничому секторі економіки. На сьогодні це є особливо актуальним питанням, адже вітчизняні підприємства мають надзвичайно низький рівень рентабельності і не в змозі користуватися дорогими кредитами та вчасно повертати їх. Зі свого боку банки не можуть надавати таким підприємствам кредити, так як існує надто високий рівень ризику їх неповернення.

В цьому контексті більш оптимальний варіант, на наш погляд, полягає у поєднанні двох протилежних думок науковців щодо проблеми оподаткування банків. Доцільним буде застосування диференційованих ставок оподаткування прибутку банківських установ: збільшення ставок для спекулятивних операцій та зниження для найбільш пріоритетних, таких як інвестування коштів у інноваційні підприємства та довгострокове інвестиційне кредитування реального сектору економіки.

Гланц, В.Н. Проблеми і перспективи прибуткового оподаткування банків в Україні [Текст] / В.Н. Гланц // Міжнародна банківська конкуренція : теорія і практика : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (24-25 травня 2012 р.) : у 2-х т. - Суми : УАБС НБУ, 2012. - Т. 2. - С. 29-30.